

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปีพ.ศ. 2553 ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 7.8 (ธนาคารแห่งประเทศไทย [ธพท.], 2553) ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการส่งออกของประเทศไทยไปยังต่างประเทศมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การส่งออกมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยโครงสร้างการส่งออกสินค้าของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรกรรม แต่ช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โครงสร้างสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทยกลายเป็นสินค้าอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมบริการ โดยในปีพ.ศ.2553 ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวของภาคการผลิตอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 13.9 (ธพท., 2553) ซึ่งเป็นการขยายตัวมากที่สุดในรอบ 16 ปี มีการขยายตัวของผลผลิตภาคอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 14.4 ซึ่งเป็นการขยายตัวมากที่สุดในรอบ 10 ปี และมีการขยายตัวของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสูงถึงร้อยละ 28.5 (ธพท., 2553) พิจารณาได้จากมูลค่าสินค้าส่งออก 15 อันดับแรกของประเทศไทย ซึ่งมีสินค้าเกษตรเพียง 2 ชนิดที่ประเทศไทยมีการส่งออกไปยังตลาดโลก ได้แก่ ข้าว และยางพารา โดยมีสัดส่วนการส่งออกในปีพ.ศ. 2553 เพียงร้อยละ 2.72 และ 4.04 ตามลำดับ (ดูตาราง 2) ในขณะที่มีสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าอุตสาหกรรมบริการอยู่หลายชนิด ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ เสื้อผ้าสำเร็จรูป แผงวงจรยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบ อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป อัญมณีและเครื่องประดับ เป็นต้น

อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปเป็นสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นอันดับที่ 14 ของสินค้าส่งออกที่สำคัญ 15 รายการแรกของประเทศไทย โดยในปี พ.ศ. 2548-2553 มีมูลค่าการส่งออก คือ 100,284 ล้านบาท, 113,050 ล้านบาท, 109,024 ล้านบาท, 128,924 ล้านบาท, 126,692 ล้านบาท และ 130,086 ล้านบาท ตามลำดับ (ดูตาราง 1) หรือมีสัดส่วนการส่งออกในปี พ.ศ. 2548-2553 เท่ากับร้อยละ 2.26, ร้อยละ 2.29, ร้อยละ 2.06, ร้อยละ 2.20, ร้อยละ 2.44 และร้อยละ 2.11 ตามลำดับ (ดูตาราง 2) อย่างไรก็ตาม อัตราการขยายตัวของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในช่วงเวลาดังกล่าว เท่ากับร้อยละ 10.58, ร้อยละ 12.73, ร้อยละ -3.56, ร้อยละ 18.25, ร้อยละ -1.73 และร้อยละ 2.68 ตามลำดับ (ดูตาราง 3) มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.49

ตาราง 1

มูลค่าสินค้าส่งออกสำคัญ 15 รายการแรกของไทยในตลาดโลกปี พ.ศ. 2548-2553

มูลค่า: ล้านบาท

รายการ	2548	2549	2550	2551	2552	2553
เครื่องคอมพิวเตอร์และ						
ส่วนประกอบ	474,445	565,807	597,060	605,314	545,469	596,678
รถยนต์ อุปกรณ์และ						
ส่วนประกอบ	310,307	362,374	447,109	513,154	378,349	561,109
อัญมณีและเครื่องประดับ	129,339	139,865	185,150	274,093	333,699	366,818
แผงวงจรไฟฟ้า	238,455	267,598	290,350	237,973	219,509	255,322
ยางพารา	148,680	205,483	194,339	223,628	146,188	249,263
น้ำมันสำเร็จรูป	94,996	138,786	140,716	259,739	184,621	223,132
ผลิตภัณฑ์ยาง	94,094	117,270	125,961	149,895	152,800	203,428
เม็ดพลาสติก	167,914	171,394	179,512	181,159	151,979	200,326
เคมีภัณฑ์	105,733	130,476	135,073	141,694	152,209	182,465
ข้าว	92,994	98,179	119,215	203,219	172,208	168,193
เครื่องจักรกลและ						
ส่วนประกอบ	84,509	100,867	149,901	139,367	113,336	154,486
เหล็ก เหล็กกล้าและ						
ผลิตภัณฑ์	115,513	134,035	157,686	176,877	169,055	147,698
เครื่องใช้ไฟฟ้าและ						
ส่วนประกอบ	88,314	95,521	128,989	123,852	113,835	141,536
อาหารทะเลกระป๋องและ						
แปรรูป	100,284	113,050	109,024	128,924	126,692	130,086
เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และ						
ส่วนประกอบ	125,534	131,549	105,909	103,665	107,741	127,511
รวม 15 รายการ	2,371,111	2,772,253	3,065,993	3,462,554	3,067,689	3,708,051
อื่น ๆ	2,067,580	2,165,119	2,236,126	2,388,818	2,126,900	2,468,251
รวมทั้งสิ้น	4,438,691	4,937,372	5,302,119	5,851,371	5,194,589	6,176,302

ที่มา. จาก สถิติการนำเข้า-ส่งออก, โดย กระทรวงพาณิชย์, 2554, ค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์

2554, จาก <http://www.moc.go.th>

ตาราง 2

สัดส่วนของสินค้าส่งออกสำคัญ 15 รายการแรกของไทยในตลาดโลกปี พ.ศ. 2548-2553

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	2548	2549	2550	2551	2552	2553
เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ	10.69	11.46	11.26	10.34	10.50	9.66
รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	6.99	7.34	8.43	8.77	7.28	9.08
อัญมณีและเครื่องประดับ	2.91	2.83	3.49	4.68	6.42	5.94
แผงวงจรไฟฟ้า	5.37	5.42	5.48	4.07	4.23	4.13
ยางพารา	3.35	4.16	3.67	3.82	2.81	4.04
น้ำมันสำเร็จรูป	2.14	2.81	2.65	4.44	3.55	3.61
ผลิตภัณฑ์ยาง	2.12	2.38	2.38	2.56	2.94	3.29
เม็ดพลาสติก	3.78	3.47	3.39	3.10	2.93	3.24
เคมีภัณฑ์	2.38	2.64	2.55	2.42	2.93	2.95
ข้าว	2.10	1.99	2.25	3.47	3.32	2.72
เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	1.90	2.04	2.83	2.38	2.18	2.50
เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	2.60	2.71	2.97	3.02	3.25	2.39
เครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ	1.93	1.93	2.43	2.12	2.19	2.29
อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	2.26	2.29	2.06	2.20	2.44	2.11
เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ	2.83	2.66	2.00	1.77	2.07	2.06
รวม 15 รายการ	53.35	56.13	57.83	59.18	59.06	60.04
อื่น ๆ	46.65	43.87	42.17	40.82	40.94	39.96
รวมทั้งสิ้น	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา. จาก สถิติการนำเข้า-ส่งออก, โดย กระทรวงพาณิชย์, 2554, ค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์

2554, จาก <http://www.moc.go.th>

ตาราง 3

อัตราการขายตัวของ การส่งออกสินค้าสำคัญ 15 รายการแรกของไทยในตลาดโลกปี

พ.ศ. 2548-2553

รายการ	หน่วย: ร้อยละ					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ	28.62	19.26	5.52	1.38	-9.89	9.39
รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	40.54	16.78	23.28	14.77	-26.27	48.30
อัญมณีและเครื่องประดับ	1.68	21.70	32.38	48.04	21.75	9.92
แผงวงจรไฟฟ้า	21.39	12.22	8.50	-18.04	-7.76	16.32
ยางพารา	8.17	38.21	-5.42	15.07	-34.63	70.51
น้ำมันสำเร็จรูป	33.66	46.10	1.39	84.58	-28.92	20.86
ผลิตภัณฑ์ยาง	20.61	24.63	7.41	19.00	1.94	33.13
เม็ดพลาสติก	34.56	2.07	4.74	0.92	-16.11	31.81
เคมีภัณฑ์	27.63	23.40	3.52	4.90	7.42	19.88
ข้าว	-14.16	5.58	21.43	70.46	-15.26	-2.33
เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	25.98	19.36	48.61	-7.03	-18.68	36.31
เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	16.00	16.03	17.65	12.17	-4.42	-12.63
เครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ	19.50	8.16	35.04	-3.98	-8.09	24.33
อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	10.58	12.73	-3.56	18.25	-1.73	2.68
เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ	-3.07	4.79	-19.49	-2.12	3.93	18.35
รวม 15 รายการ	21.24	16.92	10.60	12.93	-11.40	20.87
อื่น ๆ	5.12	4.72	3.28	6.83	-10.96	16.05
รวมทั้งสิ้น	14.59	11.23	7.39	10.36	-11.22	18.90

ที่มา. จาก สถิติการนำเข้า-ส่งออก, โดย กระทรวงพาณิชย์, 2554, ค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์

2554, จาก <http://www.moc.go.th>

ตลาดส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปที่สำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทยสามารถแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเอเปก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย และกลุ่มสหภาพยุโรป ได้แก่ สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และเยอรมนี ในปี พ.ศ. 2547-2553 มีมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของไทยในกลุ่มเอเปก คือ 58,964 ล้านบาท, 60,190 ล้านบาท, 65,253 ล้านบาท, 57,639 ล้านบาท, 65,991 ล้านบาท, 68,229 ล้านบาท และ 70,481 ล้านบาท ตามลำดับ และมีมูลค่าการส่งออกในกลุ่มสหภาพยุโรป คือ 4,702 ล้านบาท, 6,620 ล้านบาท, 7,821 ล้านบาท, 8,663 ล้านบาท, 8,967 ล้านบาท, 9,472 ล้านบาท และ 10,267 ล้านบาท ตามลำดับ (ดูตาราง 4) ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนการส่งออกในกลุ่มเอเปกและกลุ่มสหภาพยุโรปรวมกันในปี พ.ศ. 2547-2553 เท่ากับร้อยละ 70.20, ร้อยละ 66.62, ร้อยละ 64.64, ร้อยละ 60.82, ร้อยละ 58.14, ร้อยละ 61.34 และร้อยละ 62.08 ตามลำดับ (ดูตาราง 5)

ตาราง 4

มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของไทยในกลุ่มเอเปก และกลุ่มสหภาพยุโรปปีพ.ศ. 2547-2553

	มูลค่า: ล้านบาท						
ประเทศ	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553
กลุ่มเอเปก							
สหรัฐอเมริกา	35,831	35,970	42,148	35,921	39,474	42,564	44,116
ญี่ปุ่น	18,219	18,334	17,077	15,548	18,455	18,662	18,585
ออสเตรเลีย	4,913	5,886	6,028	6,169	8,063	7,004	7,780
รวม 3 ประเทศ	58,964	60,190	65,253	57,639	65,991	68,229	70,481
กลุ่มสหภาพยุโรป							
สหราชอาณาจักร	2,560	2,851	3,581	4,091	4,665	4,545	4,952
เยอรมนี	1,227	2,447	2,447	2,963	2,540	2,613	3,042
ฝรั่งเศส	916	1,322	1,793	1,609	1,762	2,313	2,274
รวม 3 ประเทศ	4,702	6,620	7,821	8,663	8,967	9,472	10,267
รวม 2 กลุ่ม	63,666	66,810	73,074	66,301	74,958	77,701	80,748
อื่น ๆ	27,023	33,474	39,976	42,723	53,965	48,992	49,338
รวมทุกประเทศ	90,688	100,284	113,050	109,024	128,924	126,692	130,086

ที่มา. จาก สถิติการนำเข้า-ส่งออก, โดย กระทรวงพาณิชย์, 2554, ค้นเมื่อ 12 มีนาคม

2554, จาก <http://www.moc.go.th>

ตาราง 5

สัดส่วนการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของไทยในกลุ่มเอเปกและกลุ่มสหภาพยุโรปปีพ.ศ. 2547-2553

ประเทศ	สัดส่วน: ร้อยละ						
	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553
กลุ่มเอเปก							
สหรัฐอเมริกา	39.51	35.87	37.28	32.95	30.62	33.60	33.91
ญี่ปุ่น	20.09	18.28	15.11	14.26	14.31	14.73	14.29
ออสเตรเลีย	5.42	5.87	5.33	5.66	6.25	5.53	5.98
รวม 3 ประเทศ	65.02	60.02	57.72	52.87	51.18	53.86	54.18
กลุ่มสหภาพยุโรป							
สหราชอาณาจักร	2.82	2.84	2.84	3.75	3.62	3.59	3.81
เยอรมนี	1.35	2.44	2.49	2.72	1.97	2.06	2.34
ฝรั่งเศส	1.01	1.32	1.59	1.48	1.37	1.83	1.75
รวม 3 ประเทศ	5.18	6.60	6.92	7.95	6.96	7.48	7.90
รวม 2 กลุ่ม	70.20	66.62	64.64	60.82	58.14	61.34	62.08
อื่น ๆ	29.80	33.38	35.36	39.18	41.86	38.66	37.92
รวมทุกประเทศ	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา. จาก สถิติการนำเข้า-ส่งออก, โดย กระทรวงพาณิชย์, 2554, ค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2554, จาก <http://www.moc.go.th>

อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ อาหารทะเลกระป๋อง ได้แก่ ทูน่ากระป๋อง ซาร์ดีนกระป๋อง ปลากระป๋อง กุ้งกระป๋อง หอยลายกระป๋อง และปลาหมึกกระป๋อง ส่วนอาหารทะเลแปรรูป ได้แก่ กุ้งแปรรูป ปลาหมึกแปรรูป ปลาแปรรูป ปลาแปรรูป สัตว์น้ำประเภทปลาครัสเตเชีย หอยลาย และอาหารทะเลแปรรูป

อื่น ๆ โดยมีมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลทั้ง 2 ประเภทในปี พ.ศ. 2547-2553 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 6

มูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของไทยไปตลาดโลกปีพ.ศ. 2548-2553

	มูลค่า: ล้านบาท					
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
1. อาหารทะเลกระป๋อง	43,587	47,260	56,649	71,874	62,144	61,585
(1) ทูน่ากระป๋อง	36,260	40,402	44,833	61,037	52,083	51,942
(2) ชาร์ดีนกระป๋อง	2,497	2,485	2,280	2,763	2,818	3,016
(3) ปูกระป๋อง	3,262	2,684	1,737	1,574	1,321	1,571
(4) กุ้งกระป๋อง	1,097	1,155	7,097	5,289	5,235	4,349
(5) หอยลายกระป๋อง	267	327	528	983	585	344
(6) ปลาหมึกกระป๋อง	327	207	174	229	102	364
2. อาหารทะเลแปรรูป	56,697	65,790	52,376	57,050	64,548	68,501
(1) กุ้งแปรรูป	32,374	41,839	31,607	35,995	41,953	43,463
(2) ปลาหมึกแปรรูป	1,384	1,544	564	507	505	618
(3) ปูแปรรูป	903	667	1,985	1,078	763	773
(4) ปลาแปรรูป	20,268	19,721	15,678	17,412	19,334	21,280
(5) สัตว์น้ำประเภทครัสตาเซีย	438	376	183	127	150	205
(6) หอยลาย	109	158	143	66	66	70
(7) อาหารทะเลแปรรูปอื่น ๆ	1,220	1,485	2,215	1,866	1,777	2,093

ที่มา. จาก สถิติการนำเข้า-ส่งออก, โดย กระทรวงพาณิชย์, 2554, ค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์

2554, จาก <http://www.moc.go.th>

จะเห็นได้ว่า อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปเป็นสินค้าที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำรายได้ให้กับประเทศอย่างมาก และมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญ เนื่องจากขั้นตอนการผลิตจำเป็นต้องใช้แรงงานในการผลิตจำนวนมาก และยังเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในลักษณะเชื่อมโยงไปข้างหน้าและข้างหลัง (forward-backward linkage) เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับการทำประมง ห้างเย็น เครื่องจักรการผลิต อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมหีบห่อ และอุตสาหกรรมการขนส่ง เป็นต้น ดังนั้น หากการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปขยายตัว จะส่งผลให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่ผ่านมา ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตต่ำ ประกอบกับประเทศไทยมีนโยบายการส่งเสริมและการสนับสนุนการลงทุน อีกทั้งประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจกับการค้าเสรี โดยมีความตกลงร่วมกันภายใต้กรอบการเจรจาขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization--WTO) ทำให้ประเทศสมาชิกต้องลดข้อกีดกันทางการค้าและการสนับสนุนทางด้านต่าง ๆ ลง เช่น การเก็บภาษีนำเข้า ทำให้วัตถุดิบนำเข้า เช่น ปลาทูน่า ปู กุ้ง ฯลฯ มีราคาถูกลง เนื่องจากไม่มีการเก็บภาษีนำเข้า ประเทศไทยจึงได้เปรียบประเทศคู่แข่ง

ปัจจุบัน ทุกประเทศประสบกับปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้แนวโน้มของราคาวัตถุดิบสูงขึ้น ประกอบกับต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปปรับตัวสูงตาม นอกจากนี้ ประเทศผู้นำเข้ายังมีมาตรการทางการค้า ทั้งมาตรการทางภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี ซึ่งส่งผลกระทบต่อความได้เปรียบในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป และการครองส่วนแบ่งตลาดของประเทศไทยในประเทศผู้นำเข้า ดังนั้น จึงควรศึกษาความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของไทยในกลุ่มเอเปคและกลุ่มสหภาพยุโรป เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบันและอัตราการขยายตัว รวมถึงการครองส่วนแบ่งตลาดของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของไทยในกลุ่มเอเปคและกลุ่มสหภาพยุโรป เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การขยายตลาด และปรับปรุงแก้ไขการส่งออกที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การส่งออกของอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยและประเทศคู่แข่ง
2. เพื่อเปรียบเทียบการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยและประเทศคู่แข่งในกลุ่มเอเปกและกลุ่มสหภาพยุโรป
3. เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของการขยายตัวและปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยและประเทศคู่แข่ง

ขอบเขตของการศึกษา

ความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยในกลุ่มเอเปกและกลุ่มสหภาพยุโรป เป็นการศึกษาถึงสถานการณ์การส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยในกลุ่มเอเปกและกลุ่มสหภาพยุโรป รวมทั้งการขยายตัวการส่งออกของประเทศไทย ตลอดจนการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งตลาดของอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของประเทศไทยในประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วยตลาดเอเปก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และ ออสเตรเลีย และตลาดสหภาพยุโรป ได้แก่ สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และเยอรมนี

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลระหว่างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2553 ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การศึกษาโดยใช้แนวคิดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage--RCA) ใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2553 และการศึกษาโดยใช้แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share--CMS) ใช้ข้อมูล 2 ช่วงเวลา ได้แก่ ช่วงแรก คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2547 และช่วงที่สอง คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2553

อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปที่ทำการศึกษา มีเลขรหัสจำแนกตามพิกัด
ศุลกากรในระบบฮาร์โมนาई (Harmonized Commodity Description and Coding
System--HS) ประกอบด้วย

ซาร์ดีนกระป๋องและแปรรูป	รหัสฮาร์โมนาई	160413
ทูน่ากระป๋องและแปรรูป	รหัสฮาร์โมนาई	160414
ปลูกระป๋องและแปรรูป	รหัสฮาร์โมนาई	160510
กุ้งกระป๋องและแปรรูป	รหัสฮาร์โมนาई	160520
สัตว์น้ำอื่น ๆ กระป๋องและแปรรูป	รหัสฮาร์โมนาई	160590

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ที่มีการเก็บรวบรวมไว้โดย
หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบด้วย ข้อมูลการผลิตอาหารทะเลกระป๋อง
และแปรรูป ปริมาณและมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป จากกรม
เจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ ข่าวสารที่
เกี่ยวข้องกับอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปจากเอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานต่าง ๆ
หนังสือ วารสาร หรือ บทความ ตลอดจนผลงานการศึกษา และเว็บไซต์ต่าง ๆ

วิธีการวิเคราะห์

ความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของ
ไทยในกลุ่มเอเปกและกลุ่มสหภาพยุโรป จะศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 2 ลักษณะ
ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จาก
แหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาอธิบายประกอบกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ความสามารถใน
การแข่งขันและผลการขยายตัวของการส่งออกในด้านต่าง ๆ ที่มีต่ออุตสาหกรรม

วิเคราะห์ถึงสถานการณ์และความสามารถในการส่งออกของไทย ประเมินขีด-
ความสามารถในการแข่งขันของไทยกับประเทศคู่แข่ง ตลอดจนการวิเคราะห์ส่วนแบ่ง
ตลาดอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของไทย

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) เป็นการนำข้อมูลตัวเลขมา
วิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป
ของไทยในกลุ่มเอเปคและกลุ่มสหภาพยุโรป โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed
Comparative Advantage--RCA) จะวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่
ปรากฏของไทยกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญในกลุ่มเอเปค และกลุ่มสหภาพยุโรป จาก
มูลค่าการส่งออกของไทยและประเทศคู่แข่ง ในแต่ละช่วงเวลาที่ทำการศึกษาและนำผล
การศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกันว่าประเทศใดมีความได้เปรียบหรือเสียเปรียบ
และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของการ-
ส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของไทยและประเทศคู่แข่ง โดยมีสูตรในการ-
คำนวณดังนี้ (Balassa, 1989, p. 80)

$$RCA = \frac{X_{ik} / X_i}{X_{wk} / X_w}$$

โดยที่

- X_{ik} = มูลค่าการส่งออกสินค้า k ของประเทศ i
 X_i = มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศ i
 X_{wk} = มูลค่าการส่งออกของสินค้า k ของโลก
 X_w = มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดของโลก
 i = ประเทศผู้ส่งออก
 k = สินค้าที่พิจารณา

จากดัชนีที่คำนวณได้ ถ้าค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ มีค่ามากกว่า 1 หมายความว่า ประเทศนั้นมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าชนิดนั้น และถ้าค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ มีค่าน้อยกว่า 1 หมายความว่า ประเทศนั้นมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าชนิดนั้น

2.2 การวิเคราะห์แบบจำลองส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Constant Market Share--CMS) จะวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าการส่งออกในแต่ละช่วงเวลาที่ทำการศึกษา โดยใช้ข้อมูลช่วงปี พ.ศ. 2542-2547 เปรียบเทียบกับช่วงปี พ.ศ. 2548-2553 มีสูตรในการวิเคราะห์ดังนี้ (Leamer & Stern, 1970, pp. 171-179)

$$\begin{aligned} V_i' - V_i &= [(R_i V_i - V_i)] \\ &+ [(R_i^* V_i' - V_i)] \\ &+ [(V_i' - R_i V_i) - (R_i^* V_i' - V_i)] \end{aligned}$$

โดยที่

$V_i' - V_i$ คือ ผลจากการขยายตัวของ การส่งออกที่แท้จริง

$[(R_i V_i - V_i)]$ คือ ผลจากการขยายตัวของ การส่งออกของโลก

$[(R_i^* V_i' - V_i)]$ คือ ผลจากการแข่งขันที่แท้จริง

$[(V_i' - R_i V_i) - (R_i^* V_i' - V_i)]$ คือ ผลกระทบร่วมจากการปรับทิศทาง

นียมศัพท์เฉพาะ

อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป

อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชาร์ดินกระป๋อง และแปรรูป ทูน่ากระป๋องและแปรรูป กุ้งกระป๋องและแปรรูป ปูกระป๋องและแปรรูป และสัตว์น้ำอื่น ๆ กระป๋องและแปรรูป

เอเปค

เอเปค (Asia-Pacific Economic Cooperation--APEC) หรือความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก ก่อตั้งขึ้นเพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการค้าของภูมิภาคของโลก พัฒนาและส่งเสริมการค้าระดับพหุภาคี ศึกษาแนวทางในการเปิดเสรีทางการขยายความร่วมมือสาขาที่สนใจร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการไหลเวียนของสินค้าและบริการ ทุน และเทคโนโลยีโดยเสรี ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 21 ประเทศ แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะศึกษาประเทศในกลุ่มเอเปคเพียง 3 ประเทศ ซึ่งเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย

สหภาพยุโรป

สหภาพยุโรป (European Union--EU) เป็นองค์การระหว่างประเทศ ก่อตั้งขึ้นเพื่อควบรวมระบบเศรษฐกิจ ความร่วมมือในการพัฒนาสังคม และการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศสมาชิกให้เป็นอันหนึ่งอันเดียว เพื่อยกระดับการดำรงชีวิตของประชากรชาวยุโรปให้ดีขึ้น รวมทั้งเพื่อจัดตั้งสหภาพศุลกากรโดยการขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ทางการค้าระหว่างประเทศ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 27 ประเทศ แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะศึกษาประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปเพียง 3 ประเทศ ซึ่งเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และเยอรมนี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลจากการวิเคราะห์การส่งออก ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป สามารถทราบถึงความได้เปรียบเสียเปรียบประเทศคู่แข่ง และส่วนแบ่งตลาดคงที่ในการส่งออกอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของไทยได้
2. ผลของการวิเคราะห์ที่ได้จากการคำนวณความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบ (RCA) และส่วนแบ่งตลาดคงที่ (CMS) สามารถเป็นดัชนีที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพของอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูปของไทยอยู่ในช่วงใด กำลังสูญเสียโอกาสในการแข่งขันหรือไม่ เพื่อให้ภาครัฐบาลและภาคเอกชนจะได้วางมาตรการแก้ไขไว้ล่วงหน้าได้